

Jak regulace látek PFAS ovlivní průmyslové sektory

15.7.2026 - | Svaz chemického průmyslu ČR

Evropská unie směřuje k nejrozsáhlejší regulaci skupiny chemických látek ve své historii - plošnému omezení látek PFAS v rámci nařízení REACH. Namísto dosavadního přístupu zaměřeného na jednotlivé látky se nově počítá s regulací celé skupiny látek PFAS, kterou tvoří tisíce uměle vyrobených látek.

Navrhovaná omezení se dotknou výroby, dovozu i používání látek PFAS v široké škále průmyslových sektorů, od elektroniky a zdravotnického až po textil, obaly či energetiku. Návrh univerzálního omezení látek PFAS zakazuje výrobu, použití nebo uvádění na trh látek PFAS jako takových a dále zakazuje jejich uvádění na trh jako složky jiné látky, ve směsi a v předmětech v nadlimitní koncentraci. Z působnosti univerzálního zákazu jsou stanoveny výjimky, a dále pak časově omezené výjimky pro některé konkrétní látky PFAS. Přestože se s těmito časově omezenými výjimkami počítá tam, kde zatím neexistují alternativy, směr je jasný: Průmysl bude muset látky PFAS systematicky nahrazovat, omezovat jejich emise a zvyšovat transparentnost v dodavatelských řetězcích.

Evropská agentura pro chemické látky (ECHA) zahájila k návrhu stanoviska Výboru pro socioekonomickou analýzu (SEAC) konzultační proces, který má zmapovat dopady regulace napříč jednotlivými odvětvími. Firmy tak stojí před úkolem vyhodnotit rizika omezení těchto látek, jejich význam pro výrobu i možné ekonomické dopady. Výsledky konzultace budou důležitým podkladem pro finální stanovisko Výboru pro socioekonomickou analýzu (SEAC). Právě nyní proto probíhá intenzivní sběr dat a zapojování průmyslových subjektů.

Stanoviska Výborů pro hodnocení rizik (RAC) a SEAC Evropské agentury pro chemické látky budou následně formálně předložena Komisi, která připraví finální návrh univerzálního omezení látek PFAS k diskusi a hlasování ve Výboru REACH, kde jsou zastoupeny členské státy.

Co to vlastně jsou per- a polyfluoralkylované látky (PFAS)?

Per- a polyfluoralkylované látky (PFAS) jsou rozsáhlou skupinou syntetických chemických látek široce využívaných v průmyslu i spotřebních výrobcích. Jejich typickým znakem jsou velmi stabilní vazby mezi uhlíkem a fluorem, díky nimž jsou PFAS mimořádně odolné vůči teple, vodě a chemickému zatížení. Právě tato stabilita však způsobuje jejich minimální rozložitelnost v životním prostředí a dlouhodobou kumulaci.

PFAS se uplatňují například v hasicích pěnách, povrchových úpravách, textiliích, obalech, elektronice či průmyslových mazivech. Důležitou skupinu látek PFAS tvoří fluoropolymery a perfluoropolyethery. Látky PFAS jsou v posledních letech stále více regulovány kvůli jejich dopadům na životní prostředí a lidské zdraví, a to v nařízení o perzistentních organických znečišťujících látkách (POPs) a nařízení REACH.

Sektory s největšími dopady regulace PFAS

Chemický průmysl

PFAS jsou v chemickém sektoru široce používány například jako rozpouštědla, provozní kapaliny, reakční média, katalyzátory, povrchově aktivní látky, těsnění. Restrikce PFAS dopadne na celý výrobní řetězec a následné aplikace. „Chemický průmysl bude muset v příštích letech postupně

nahradit PFAS ve velkém množství specializovaných aplikací, což představuje významné technologické i ekonomické dopady,” říká Alena Krejčová ze Svazu chemického průmyslu ČR.

Alternativy:

V některých aplikacích existují dostupné alternativy. Ty ale často nemají požadované vlastnosti, jako jsou tepelná stabilita, odolnost či chemická inertnost. U mnoha specializovaných procesních použití mohou být alternativy omezené či nedostatečně prověřené, proto musí Komise před koncem doby platnosti výjimek tyto výjimky přezkoumat.

Automobilový průmysl

Výrobci automobilů využívají PFAS zejména pro maziva, těsnění, technické polymery, potahy kabelů, palivové systémy, brzdové komponenty, elektroauta (baterie), polovodiče a elektroniku. Restrikce by zasáhla nejen výrobce komponent, ale i celý dodavatelský řetězec. Kritické budou aplikace tam, kde PFAS poskytují odolnost vůči teplu, tlaku, palivům či agresivním chemikáliím.

„Celý sektor automotive obecně používá zhruba třetinu z aktuálně dostupných PFAS látek. Ve Škoda Auto dlouhodobě pracujeme na limitaci užívaného množství těchto látek, a to s přihlédnutím k životnosti jednotlivých dílů a možným rizikům pro životní prostředí. V rámci dosavadního průzkumu jsme již zároveň identifikovali několik případů použití, kde není k dispozici adekvátní substituce,” říká Michal Kadera, vedoucí vnějších vztahů Škoda Auto.

Alternativy:

Pro některé elastomery (např. těsnění) existují alternativy, ale často s nižší životností. U elektroniky, polovodičů a baterií jsou PFAS často technologicky nenahraditelné.

Těžký průmysl (strojírenství, energetika, výroba vybavení)

Těžký průmysl využívá PFAS ve strojních mazivech, hydraulických kapalinách, těsnicích systémech, povrchových úpravách, antikoročních vrstvách, průmyslových procesech a u zařízení vystavených vysokému tření, teplotám a chemickému zatížení. Zákaz PFAS může znamenat významné navýšení nákladů, změny procesů a zvýšené riziko selhání komponent.

Alternativy:

Některé mazací a těsnicí systémy mají nefluorované ekvivalenty, ale často s kratší životností. Pro extrémní podmínky (vysoké teploty/tlaky) jsou PFAS často stále bez adekvátní náhrady, proto ECHA hodnotí sektor jako kandidáta na kontrolované použití (RO3).

Papírenský průmysl

PFAS se používají zejména při výrobě papíru v kontaktu s potravinami (např. mastnotě odolné povlaky), ale také v procesech, kde je zapotřebí odpudivost vody či olejů. Restrikce PFAS zásadně dopadne na potravinářské obaly, hygienické výrobky a speciální papíry.

Alternativy:

„Alternativy existují (např. vosky, škroby, biopolymery), ale v některých aplikacích mají horší funkční parametry, jako jsou odolnost, trvanlivost nebo tepelná stabilita,” říká Ivan Ševčík z Asociace českého papírenského průmyslu. SEAC upozorňuje na významné socioekonomické dopady, pokud budou alternativy vyžadovat výrazné úpravy výrobních linek nebo sníží konkurenceschopnost.

Farmaceutický průmysl

PFAS jsou v tomto sektoru využívány v obalových materiálech, excipientech, membránách, filtračních systémech, laboratorním vybavení, lékařských zařízeních. U některých aplikací mají PFAS zásadní roli díky chemické inertnosti, sterilní stabilitě a kompatibilitě s citlivými látkami. Společnost Zentiva potvrzuje, že připravovaný zákaz PFAS bude mít pro provoz farmaceutických závodů významné dopady.

„Úplný zákaz PFAS látek by měl významný dopad na produkty a výrobní procesy včetně celého hodnotového řetězce. Vzhledem k dlouhým investičním cyklům a regulatorním požadavkům je proto nutné zohlednit realistické, sektorově specifické časové rámce a technická posouzení,“ říká Tomáš Pala, Corporate Affairs Manager Zentiva Group a.s.

Závěr

Připravovaná regulace látek PFAS představuje významný zásah do fungování celé řady průmyslových sektorů a ukazuje, že dopady omezení se budou výrazně lišit podle typu použití a dostupnosti alternativ. Zatímco v některých aplikacích již náhrady existují, v jiných PFAS nadále plní technologicky kritickou roli a jejich substituce je spojena s vysokými technickými a ekonomickými nároky.

Právě probíhající konzultační proces vedený ECHA a výborem SEAC proto hraje klíčovou roli při vyvažování environmentálních cílů s reálnými možnostmi průmyslu. Od 26. března 2026 běží veřejná konzultace k návrhu stanoviska výboru SEAC, která potrvá do 25. května 2026. Tato konzultace má formu strukturovaného dotazníku, v němž se účastníci mohou vyjádřit k otázkám týkajícím se možných dopadů omezení používání PFAS v různých odvětvích. Očekávané jsou rovněž konkrétní informace o dostupnosti a proveditelnosti alternativ k těmto široce používaným chemickým látkám. Relevantní informace předložené v rámci konzultace budou posouzeny s cílem potvrdit nebo upravit závěry SEAC uvedené v návrhu stanoviska.

Svaz průmyslu a dopravy ČR se ve spolupráci se Svazem chemického průmyslu ČR uvedenou problematikou dlouhodobě zabývá a ocení aktivní zapojení členských firem, včetně sdílení relevantních podnětů vycházejících z jejich praxe.

<https://www.schp.cz/info/jak-regulace-latek-pfas-ovlivni-prumyslove-sektory>